

Gröna öar i Östersjön – nytt projekt under planering

TEXT: KRISTIN MATSSON

Under hösten 2008 beslutade Skärgårdarnas Riksförbund att starta ett INTERREG-projekt med ett miljötema, tillsammans med öar från Estland, Finland och Åland. Finlands öar rf är med som partner för Finlands del.

Med projektet hoppas vi utveckla miljötänkandet och bidra till en renare Östersjö. Målsättningen är att undersöka hur vatten- och avloppsfrågor, sophantering och lokal energihushållning kan utvecklas i små ö-samhällen. Detta är tänkt som ett flerårigt projekt där Sverige är den ledande partnern.

I slutet på maj 2009 tog planen för det kommande Östersjöprojektet – Green Islands – form.

FÖSS träffade under två dagar representanter för öar och skärgårdskommuner i Finland, Sverige, Estland och på Åland för att planera projektet med tyngdpunkt på miljöfrågor i ö-samhällen. Under seminariet som hölls i Åbo planerade vi budget och vilka delar som ska ingå i det treåriga projektet Green Islands – Gröna öar. Vi kommer att tillsammans ansöka om pengar från EU:s Central Baltic Interreg program för 2007-2013. Vi kommer att välja ut några öar från varje land som ska utvecklas till så kallade gröna öar. En förutsättning för de öar som väljs är att de själva är intresserade. Det blir maximalt 3-4 öar per region. Öarna får inte ha fast vägförbindelse men bör ha fastboende invånare. Vilka öar som kommer med i projektet besluts slutgiltigt i början av år 2010. Vi befinner oss i en förstudie och då handlar det i det här läget om en intresseanmälan från respektive ö.

Oberoende och självförsörjande

Det spännande med miljöprojekt på öar är att öarna är klart avgränsade områden vilket gör att helhetstänk-

de kan tas i beaktande på ett helt annat sätt än på fastlandet. Att ön är ett mindre avgränsat område gör att det torde vara förhållandevis lätt att omvandla avfall till energi, att tillsammans skapa energi för några hushåll och att överlag vara oberoende av världen utanför öns gränser, i miljöhänseende. Öarna som är med i projektet ska jobba för att bli oberoende vad gäller energiförsörjning, avlopp och sophantering. Förutom att minska på energianvändningen, är det meningen att öarna ska bli bättre på att ta hand om sina sopor, minska utsläppen från båtar mm. Tanken är att använda mer lokalproducerat, samtidigt som så lite som möjligt lämnar ön. En målsättning med sophanteringsdelen är att kompostera och återanvända så mycket som möjligt. När det gäller energiförsörjningen kan öarna t.ex satsa på energi från solpaneler eller biogas. Om ön lyckas bli mer självförsörjande drar det också ned på kostnaderna. Om elen i högre grad än nu kan produceras själv, kostar det mindre för hushållen än att ta sin elektricitet från de stora elbolagen. Hur öarna konkret kommer att utveckla de olika delarna i projektet beror på vilka förutsättningarna är, och vad befolkningen på ön vill satsa på. Det är viktigt att de som bor på ön, både fast bosatta och fri-

BALTIC SEA UNIT

Green Islands förstudie finansieras av SIDA's Östersjöenhet

tidsbor, är delaktiga och aktiva i processen. Vi kommer att lyssna på synpunkter från de öar som anmäler sitt intresse. Projektet ska drivas tillsammans med öborna, inte för dem. Alla bör bidra med sina kunskaper, både den lokala befolkningen och kommunerna.

Särskilt i vatten- och avloppsdel har kommunerna ett stort ansvar och måste vara med på noterna från början. Projektet kommer till stor del att handla om samarbete mellan kommunerna, öarna och projektledarna.

Exempel för andra

De öar som blir Greens Islands kan tjäna som exempel för öar och bysamhällen som i framtiden vill satsa på miljön. Projektet Green Islands kan i sin tur ta exempel av Samsöprojektet. Samsö är en ö i Danmark som satsat på lokalproducerad energi. Det som vi kan lära av Samsö är bland annat att ingen omläggning från fossila till för-

nybara energisystem är möjlig om man inte tar hänsyn till det lokala perspektivet, till det lokala samhällets resurser.

Efter att öborna bestämt sig att delta så får man en logo med texten "Vi deltar i Green Islands projektet".

Öar som bestämmer sig för att delta i projektet undertecknar ett avtal mellan FÖSS, kommunen och föreningen som representerar ön. Föreningen kan vara en hembygdsförening eller ett byråd. Ön utser också kontaktpersoner för projektet.

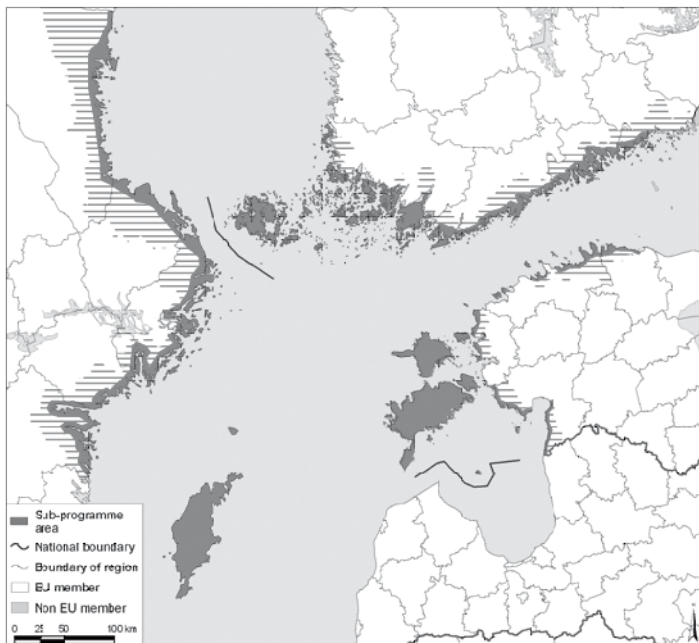
Projektet inleds med en miljöinventering av ön, som innebär en inventering av energiförbrukningen i fastigheter, företag och jordbruk, bilar, traktorer, mopeder och båtar, utsläpp genom avlopp och avfallshantering. Därefter görs en miljöplan för varje ö upp. Planen innefattar vad som behöver göras för att utsläppen skall minska och, energiförbrukningen ändras, sopbergen minska osv.

Sedan görs kostnadsberäkningar för de planerade miljöprojekten, för tex gemensamma avloppsreningsverk, vindkraftverk eller liknande, och olika ansökningar om investeringsbidrag skickas in.

År 2012 startar åtgärdsplanen beroende på de ekonomiska förutsättningarna som ges. Det är meningen att de öar som deltar i projektet till sist ska certifieras som "Green Island" och fungera som modell för andra öar. Riktigt hur certifieringen ska gå till är ännu oklart. Men till projektet hör också att utarbeta kriterier för vad som räknas till en grön ö, och metoder för hur utvecklandet kan gå till. Vi hoppas att metoderna kommer att hjälpa och inspirera andra öar som är intresserade av miljöfrågor i framtiden. Vår vision är att de metoder som utvecklas för en renare miljö på några pilotöar någon gång ska kunna användas av öar i hela Östersjön.

Lennart Andersson på Skärgårdarnas Riksförbund (SRF) i Sverige har arbetat med ansökan för projektet och en förstudie kring miljöfrågor i ö-samhällen. Förstudien ska vara klar i juni 2009 och ansökan till Interreg kommer att skickas in i oktober 2009. Vi hoppas kunna påbörja projektet år 2010. ♦

De öar som kan vara med i projektet skall finnas inom det mörka området på kartan nedan. Öarna skall ha fast boende befolkning och får inte ha någon broförbindelse till fastlandet.

Artikelförfattaren

Kristin Mattsson är verksamhetsledare för Finlands Öar r.f.

Adress: Fabrikgatan 2G,
20500 ÅBO

Tfn: +358 40 5684 870

E-post: kristin.mattsson@foss.fi

webbsida: www.foss.fi